

Q. 230 57

Ya
1544

2

MEMORABILIVM
BIBLIOTHECAE. CHEMNICENSIS

PART. II.

EDIT. ET. SIMVL

AD

ACTVM. VALEDICTORIVM

D. XII. CAL. APRILIS

A. R. S. CIO IO CC LXX.

HORA. NONA, AVDITA, INSTITVENDVM

GRAVISSIMOS. SCHOLAE. INSPECTORES

PATRONOS

FAVTORES. QVE. REL. LITTERARIAE. OMNES

SVMMA. ANIMI. VENERATIONE

INVITAT

M. IOAN. GEORG. HAGER

RECTOR.

CHEMNICII

IMPRESSIT. IOAN. CASPAR. PHILIPP. GROE

(2)

100

MEMORANDUM

PHILOSOPHIAE CHEMICAES

PART II

AD P. 1. 2. 3. 4. 5.

AD

ACTVM VALLBICTORVM

IN XII CAPITVLIS

ET C. 1. 2. 3. 4. 5.

IN VALLBICHO A. 1784

OPUS VALLBICHO A. 1784

OPUS

OPUS VALLBICHO A. 1784

OPUS VALLBICHO A. 1784

OPUS

OPUS VALLBICHO A. 1784

OPUS

OPUS

OPUS VALLBICHO A. 1784

OPUS

Anno praeterito, vt scis, **BENEVOLE LECTOR**, **TE**
cum *Memorabilium Bibliothecae nostrae scholasticae Par-*
tem primam communicavi, simulque continuationem
promisi, et ea, qua par erat, animi obseruantia
omnes litterarum fautores rogavi, vt symbola sua ad augendam bi-
bliothecam nostram in salutem publicam beneuole conferre vellent.
Antequam vero ad ipsam accedam continuationem laetissimo gratissi-
moque animo vt publice profitear mearum esse puto, hanc
meam petitionem non fuisse frustraneam. Beneuole enim nobis ob-
tulerunt

I. Vir summe reuerendus doctissimusque **D. IOAN. FRID.**
GVHLINGVS. sacrorum apud nos antistes meritissimus scholaeque
Inspector grauissimus, in memoriam fratris sui dilectissimi, viri plu-
rimum reuerendi **M. GEORGI FRID. GVHLINGII,** Pastoris Alt-
mitweydenfis quondam meritissimi, nati d. 26. Mart. 1706. Anno ve-
ro 1763. d. 11. April b. defuncti

1. **QVINTI CALABRI** Paralipomena, id est, Derelicta ab Homero **XIV.**
Libris comprehensa, gr. et lat. a **LAVRENTIO RHODOMANNO** edita,
quibus accessit Epitome tum **HOMERI** et **COINTI** tum vniuersa Historia
Troiana iteinque **DION. CHRYSOSTOMI** oratio de Illo non capto. Ha-
nouiae, 1604. 8.

2. **ARISTIDIS,** Rhet. Orationem nomine Legatorum Gr. ad Achillem.
Eiusd. Orat. in ineptos et futiles sophistas gr. et lat. editore ac interprete
LAVRENTIO NORRMANNO. Vpsaliae, 1687. *Eiusd.* Artium oratoria-
rum, Lib. I. de dictione ciuili et Lib. II. de dictione simplici, edit. et interpr.
LAVR. NORRMANNO Vpsaliae, 1688. 8.

3. **S. THEOPHILI** Lib. III. ad Avrolycum, gr. et lat. a Io. Christoph.
Wolfio edit. Hamburgi, 1724. 8.

4. **C. VALERII FLACCI** Argonauticon Lib. VIII. cum comment.
LAMP. ALARDI. Lipsiae, 1630. 8.

B **5.** **PETR.**

XII

5. PETR. CIACCONII Lib. de Triclinio cum appendice FVLVII VR-SINI. In officina Sanctandreaana (a) 1590. 8.

6. IO. CHRISTOPH. COLERI Historiam GOTHOFREDI ARNOLDI. Vitembergae, 1718. 8.

II. d. 23. Septembr. Generosissimus de WILSTER, potentiss. Regis Daniae centurio in memoriam Excellentissimi IO. de WILSTER potentiss. Regis Pol. et Elect. Sax. fereniss. rei militaris peritissimi Praetoris apud nos d. 24. April 1769. b. defuncti.

1. Accuratissimam orbis delineationem, s. Geographiam vet. sacram et profanam, auctore GEORGIO HORNIO. Amstd. 1660. fol. cum 43. tabb. geogr. elegantissi. et tabula Peutingeriana.

2. Sex tabulas nauticas, scilicet 1) Pas-Caarte van de Noortzee Amstd. by Iacobus Robyn. 2) Pas.Caarte van de Oostzee Amstd. by Iohannis de Ram, uytgegeven by I. Robyn. 3) Paskaert van Ruslant. ib. eod. 4) Pas-kaarte om Achter Yrlandt, Amstd. by Pieter Goos. 1673. 5) Het Canaal tuschen Engeland en Vranckrueck, ib. by Pieter Goos. 6) Pas-Caert van Hispanien, Amstd. by Ioh. de Ram, uytgegeven by Iac. Robyn.

III. d. 24. Octobr. 1769. IO. CHRISTIANVS LANGIVS, mercator apud nos celeberrimus,

1. Le Aventure di TELEMACO figliuolo d'Ulisse tradotte dal linguaggio francese nell'italiano da MARTINO DESCHNERO, in Vittenberga, 1751. 8.

IV. d. 1. Decembr. Generos. E. ANTONIVS SOHN sub-centurio apud legionem Sereniss. Principis Saxoniae MAXIMILIANI.

1. EVCLIDIS, Megar. Mathematici, Elementa Libr. XV. ad Germanam Geometriae intelligentiam e diuersis lapsibus temporis iniuriis contractis restituta. Adimpletis, praeter maiorum spem, quae hactenus deerant, solidorum regularium conferentiis sibi inuicem inscriptorum collationibus. Nouiss.

a) Sic appellabatur non nunquam officina typogr. quam habebat Heidelbergae doctiss. HIERONY. COMELINVS, quia insigne illius S. Andreas et nomen praefecto illius, vulgo Factori, erat Andreas. V. die so nothig- als nützl, Buchdruckerkunst a me 1745, Lipsi, edit, P. IV. p. 151.

uissime collati sunt XVII. et XVIII. priori editione (b) quodammodo pol-
liciti de componendorum, inscribendorum et conferendorum compositorum
solidorum inuentis ordine et numero abfoluti auctore D. FRANCISCO FLVS-
SATE CANDALLA Lutetiae, 1778. fol. cum Figg.

Hic liber vel ea etiam ex caussa nobis carissimus est, quia ex bi-
bliotheca quondam serenissimi principis IOAN. ADOLPHI postula.
Archiepiscopi Brem. Duc. Holst. est, id quod ex nomine propria
manu inscripto et ex adiectis illius insignibus coloribus depictis di-
scimus.

2. NICOLAI COPERNICI de Reuolutionibus orbium caelestium Libr.
VI. item de libris reuolutionum Nic. Copernici narrationem primam per M.
Georg. Ioach. Rhetium ad Ioan. Schonerum scriptam, Basileae, 1566. fol.
cum multis notis Msstis,

V. d. 8. Mart. 1770. ornatiss. iuuenis IOAN. GOTTLÖB.
MAY Chemn. doctrinae nostrae alumnus diligentissimus

1. Institutionum iuris ciuilibus D. Iustiniani Lib. IV. accurate castigatos
cum Accursiana interpretatione aliorumque Iurisperitorum non contemnen-
dis annotat. Lugduni, sumtib. *Jacobi Giunti* impress. apud *Ioan. Crespin*,
alias du *Carte*, 1535. 8. Nitidiss. editio.

Quibus pro muneribus nomine bibliothecae maximas ago gra-
tias: aliis vero fautoribus verba Luc. X, 37. pace illorum benigna
commendo.

Nunc ergo ad continuationem Memorabilium nostrorum acce-
dimus. Floretus *Bernardi*, cuius recensionem promissimus, paucis
interiectis diebus, excipiet hunc rarissimum libellum, quem in praes-
enti sistimus. Is vero est:

Tractatus de arte loquendi et tacendi in 4to 6. fol. si-
ue 1 $\frac{1}{2}$ Plag.

B 2

Quam

b) Quae prodiit Parisiis, 1566. fol. vid. I. A. FABRICIUS in *Bibl. Gr.*
Lib. III, c. 14. §. 6. p. 374.

Quamquam neque auctor, neque locus, neque annus impressio-
nis hic legitur: In fine tamen libelli reperiuntur verba, quae de his
omnibus certiores nos reddunt. Legimus autem ibidem ita: *Ex-
plicite libellus de doctrina loquendi et tacendi ab Albertano causidico brix-
ensi ad instructionem filiorum suorum compositus. Impressus ac finitus Co-
lonie Anno domini M. CCCC. LXXXIX. in profesto Pasche.* Pro-
diit autem è typographia *Hermanni Bumgart de Keurwig*, testante FRID.
CHRISTIANO LESSERO. (c) Si CAROLO du FRESNE fides est
habenda hic libellus iam antea A. 1483. prodierat (d), adeoque nostra
esset altera editio, quae, vt et prior, celeb. MICH. MAITTAIRIO (e)
CHRIST. GOETTLIEB. IOECHERO (f) IOAN. VOGTIO (g),
IOAN. ALB. FABRICIO (h), aliisque incognita fuit, id quod sup-
plementi causa moneo. Nec de aetate, qua vixerit et scripserit hunc
libellum ALBERTANVS eruditissimos inter se consentire video viros.
IOECHERVS tradit (i), Albertanum patriam suam Brixiam, vulgo
Brescia, contra Imperat. Rom. FRIDERICVM II. defendisse illum-
que capta Brixia a FRIDERICO A. 1238. in vincula coniectum scri-
psisse: 1. de dilectione DEI et proximi (k) 2. de consolatione et
consilio, et 3. de doctrina loquendi et tacendi. VOGTIUS e con-
trario hos tres libros pro vno venditat (l), quem ab A. 1235-1246.
scripsisse Albertanum affirmat. Teste vero FABRICIO (m) Alber-
tanus FRIDERICO *Aenobarbo*, (sive I.) Brixiam A. 1162. obsidente
feri-

c) In typographia iubilante Lipsi 1740. p. 51. V. etiam libr. a me editum:
die so nöthig als nützl. Buchdruckerkunst. T. III. Lipsi 1741. p. 252.

d) In Indice Auctor. ad Glossarium suum. T. I. p. 96. Edit. Francof. 1710.
fol. vbi legimus: Albertanus, Brix. Causidicus de arte loqu. et tacen-
di edit. a. 1483. et 1491. vix. a. 1246. al. 1208.

e) In Annal. typogr. teste VOGTIO

f) In Lex. Erud. Lipsi 1732. 8. T. I. p. 84.

g) In Catal. libr. rar. Hamb. 1737. 8. p. 19.

h) In Bibl. Lat. med. et inf. aetat. Hamb. 1734. 8. Lib. I. p. 100.

i) l. c.

k) Titulus huius libri ab ipso Albertano paullo aliter adducitur, vt mox
dicemus.

l) Loco supra citato.

m) l. c.

scripsit librum de doctrina dicendi deque virtutibus diligendis et vitiis fugiendis (n) et de amore et dilectione DEI aliarumque rerum deque forma vitae. In his triumuirorum scriptis vera falsis esse mixta, quibus facile animadverteret. Veritatem igitur eruere tentabo.

Vtrumque FRIDERICVM obsedisse et occupasse Brixiam, priorem nempe A. 1162. et posteriorem A. 1238. historiarum monumenta testantur (o), hinc difficile dictu videtur, sub quonam floruerit Albertanus. Quum vero FABRICIVS nullum, IOECHERVS autem duo citavit testes ANTON. POSSEVINVM (p), et CASIM. OVDI-
NVM (q), quibus tertium addo du FRESNE (r), a veritate haud aberrare me puto, si affirmaverim Albertanum sub Friderico II. circa A. 1238-1246. vixisse et post patriam, quam defenderat, a FRIDERICO II. A. 1238. captam in carcerem missum esse, in quo, et non in obsidione, ut FABRICIVS vult (s), composuit

1. Librum de amore et dilectione DEI et aliarum rerum de forma vitae (t).

2. De consolatione et consilio (u).

3. Tractatum de arte loquendi et dicendi (x).

Qui vero libri non vno eodemque tempore coniunctim ab initio editi sunt. Haec ars, de qua loquimur, primum teste du FRESNE 1487. prodiit deinde Coloniae 1489. 4. quae editio ad manus est, Dauentriae 1490. et Lipsiae 1491. 4. repetita est typis. Postea tres antea citati

B 3

n) Minus recte hunc titulum FABRICIVS adduxit, ut infra videbis.

o) V. Generosiff. HENR. de BVNAV Leben und Thaten Friederichs I. Röm. Kayfers Leipz. 1722. 4. Hallwachs Histor. Imperat. Fridr. II. Tübingae, 1725. 4.

p) In Apparatu Sacro.

q) In Comment. de scriptor. eccles. antiqu. Francof. 1722. fol.

r) In loco supra Not. d. cit.

s) l. c.

citati libri coniunctim editi sunt Cunei (y), 1507. fol. Tandem in linguam italicam translati Florentiae, 1610. 4. hi tres prodierunt libri sub hac inscriptione; Tre Trattati di ALBERTANO giudice di Brescia, il primo della Dilezione di Dio e del prossimo e della forma dell'onestà vira: il secondo della Consolazione et de Consigli: il terzo delle sei maniere di parlare, rivedutti con piu testi a penna dal Inferigno Accademico della Crusca in Firenze per i Giunti 1610. in 4. (z). De sola artis huius editione nostra hic nobis est sermo. Quam plurimis compendiis litterarum litterisque gothicis ea typis est expressa. Litterae initiales et paginarum numeri desunt. Puritatem verborum et elegantiam stili in hac arte quidem desiderabis, sententias vero ex sacris litteris, praecipue ex Salomone et Syracide, quem Iesum filium Sydrae nominat, et ex Catone, Cicerone, Salustio, Augustino, Gregorio etc. repetitas frequenter inuenies. Hanc breuem doctrinam vno versiculo comprehensam filio suo STEPHANO tradi curauit Albertanus (a). Versiculus hic est:

Quis, quid, cui dicas, cur, quomodo, quando requiras.

In sex quasi capita suam diuisam explicuit artem. Ob eximiam raritatem libri *ipsius auctoris verbis* recensēbimus haec capita.

I. *Quis es, qui loqueris?* quinque habet puncta, 1) Requires, vtrum istud dictum ad te pertineat, vel non. 2) an aliqua perturbatione animi sis captus, s. ira, odio, vel inuidia, aut sis ab animi passionibus alienus? 3) quis es, qui alium reprehendere vis, vel alius dice-

r) Sic ALBERTANVS ipse hunc librum in arte sua fol. a. 2. citat, vbi ita: Lege in libro, quem composui, de amore et dilectione DEI et aliarum rerum de forma vitae in titulo de amicitia iracundi hominis vitanda.

z) Hunc librum FABRICIVS nesciuit.

x) Titulum huius libri sic nostra exhibet editio, hinc vnde suum habeat FABRICIVS ignoramus.

y) Cuneum est vrbs Italiae in Pedemontio, vulgo *Coni*.

z) VOGTIVS l. c.

a) Haec ipsius Albertani sunt verba, ex quibus apparere videtur, illum ex captiuitate hanc artem suo filio transmississe.

dicere, vel vtrum de simili dicto, vel facto valeas reprehendi. 4) vtrum bene doctus, vel indoctus. Etiam quod dicere velis bene sapias, alioquin bene dicere non valeres. 5) quis erit effectus tuae locutionis.

II. *De quid loqueris?* Nouem habet puncta. Requirere debes
 1. vtrum verum, vel falsum. 2. vtrum sit vtile, graue, et profitabile, aut sit vanum et inane. 3. vtrum sit rationabile, vel irrationabile. 4. vtrum durum, aut molle, dulce, vel suauē. 5. vtrum pulchrum, vel honestum. 6. ne dicas obscurum, vel ambiguum. 7. ne quid iniuriosum, vel calumniosum dicas, vel facias. 8. ne quid superbum.

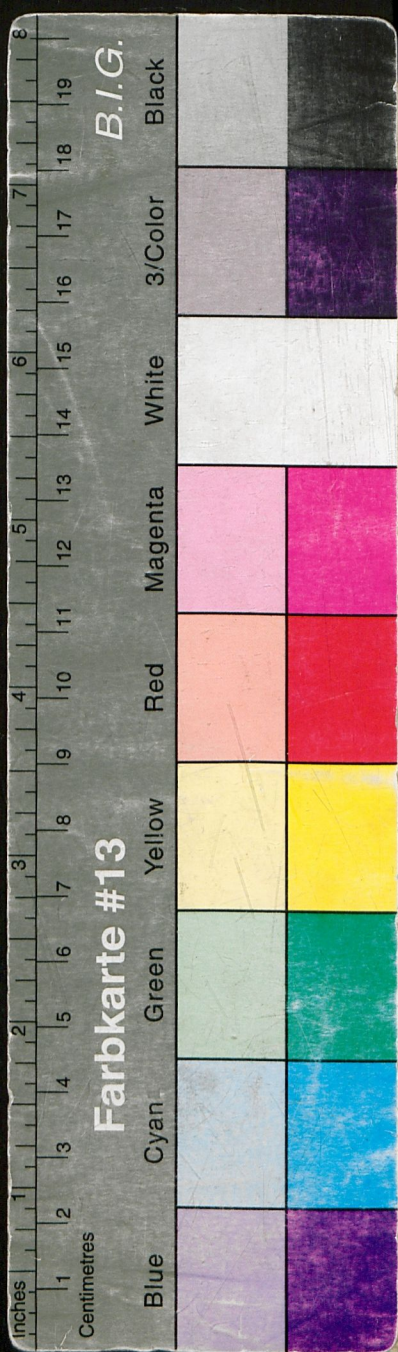
III. *Cui loquendum sit?* Septem habet puncta. 1. vtrum amico, vel alteri. 2. vtrum insipienti, aut sapienti. 3. cum irrisore ne loquaris. 4. neque cum linguoso, vel loquaci, neque cum cinicis. 5. ne cum maliuolo multum contendas. 6. de secretis cum ebrioso, vel muliere mala ne loquaris. 7. require, quibus audientibus aliquid loqueris.

IV. *Cur loquendum sit.* Cur causam requirit finalem. Causa finalis dicti tui sit, aut pro Dei seruitio, vel pro humano commodo, aut pro vtroque, aut pro amico, aut pro omnibus praedictis.

V. *Quomodo loquendum sit?* sunt quinque modi obseruandi.
 1. in pronunciatione, 2. velocitate. 3. tarditate. 4. quantitate. 5. qualitate.

VI. *Quando?* require, quo ordine, loco et tempore loquendum sit. Finitis annotationibus tandem concludit: Haec de arte dicendi sufficiant: Si autem etiam super faciendo volueris habere doctrinam, detrahe de hoc versiculo verbum *dicas*, et illius loco pone *facias* et habebis doctrinam faciendi. Sed satis de hac arte loquendi. Conuerto me nunc ad quosdam dicturos optimae spei iuuenes.
 Nimirum

I. GOTT.

RR. 230 5

Ya
1544

2

MEMORABILIVM
BIBLIOTHECAE. CHEMNICENSIS

PART. II.

EDIT, ET. SIMVL

AD

ACTVM, VALEDICTORIVM

D. XII. CAL. APRILIS

A. R. S. cD Io cc LXX.

HORA. NONA, AVDITA, INSTITVENDVM

GRAVISSIMOS. SCHOLAE. INSPECTORES

PATRONOS

FAVTORES. QVE. REI. LITTERARIAE. OMNES

SVMMA. ANIMI. VENERATIONE

INVITAT

M. IOAN. GEORG. HAGER

RECTOR.

CHEMNICII

IMPRESSIT. IOAN. CASPAR. PHILIPP. GROL

(2)

